

Gemeente Krimpenerwaard
T.a.v. [REDACTED]
Postbus 51
2820 AB STOLWIJK
[REDACTED]

Verzenddatum 19-05-2025
Ons kenmerk 2025-00010532
Uw kenmerk

Bijlagen 1

Onderwerp

Concept geluidsadvies luiden klokken en carillons in gemeente Krimpenerwaard

Beste [REDACTED]

Op 6 mei 2025 heeft u ons om een advies gevraagd. U heeft ons gevraagd om een geluidsadvies te geven over het geluid van het automatisch carillonspel, het bespelen van het carillon door een beiaardier, het slaan van de klokken voor de tijdsaanduiding op de hele en halve uren en het luiden van de klokken (ander gebruik dan het oproepen tot gebed) in de gemeente Krimpenerwaard.

Advies

De ODMH adviseert om artikel 4:5 van de Algemene plaatselijke verordening Krimpenerwaard 2018 aan te passen zodat het carillon van het stadhuis van Schoonhoven en andere carillons in de gemeente Krimpenerwaard weer gebruikt kunnen worden. Hierbij wordt ook rekening gehouden met de geluidshinder die de directe woonomgeving hiervan kan ervaren.

We adviseren om 2 leden toe te voegen aan artikel 4:5 tussen de huidige leden 2 en 3. Zie hieronder.

Artikel 4:5A Onversterkte muziek

- **1.** Bij het ten gehore brengen van onversterkte muziek als bedoeld in artikel 2.18, eerste lid onder f en vijfde lid van het Besluit binnen inrichtingen is de onder e. opgenomen tabel van toepassing, met dien verstande dat:
 - **a.** de in de tabel aangegeven waarden binnen in- of aanpandige gevoelige gebouwen niet gelden indien de gebruiker van deze gevoelige gebouwen geen toestemming geeft voor het in redelijkheid uitvoeren of doen uitvoeren van geluidsmetingen;
 - **b.** de in de tabel aangegeven waarden op de gevel ook gelden bij gevoelige terreinen op de grens van het terrein;
 - **c.** de waarden in in- en aanpandige gevoelige gebouwen, voor zover het woningen betreft, gelden in geluidsgevoelige ruimten als bedoeld in artikel 1 van de Wet geluidhinder en verblijfsruimten als bedoeld in artikel 1.1, onder d, van het Besluit geluidhinder, zoals die wet en dat besluit luiden direct voorafgaand aan de Inwerkingtreding van de Omgevingswet;
 - **d.** bij het bepalen van de geluidsniveaus zoals vermeld in de tabel geen bedrijfsduurcorrectie wordt toegepast.
 - **e.** Tabel:

	7.00-19.00 uur	19.00-23.00 uur	23.00-7.00 uur
LAr.LT op de gevel van gevoelige gebouwen	50 dB(A)	45 dB(A)	40 dB(A)
LAr.LT in in- en aanpandige gevoelige gebouwen	35 dB(A)	30 dB(A)	25 dB(A)
LAm _{ax} op de gevel van gevoelige gebouwen	70 dB(A)	65 dB(A)	60 dB(A)
LAm _{ax} in in- en aanpandige gevoelige gebouwen	55 dB(A)	50 dB(A)	45 dB(A)

- **2.** Voor de duur van 4 uur in de week is onversterkte muziek, vanwege het oefenen door muziekgezelschappen zoals orkesten, harmonie- en fanfaregezelschappen, in een inrichting gedurende de dag- en avondperiode uitgezonderd van de genoemde geluidsniveaus in het eerste lid.
- **3.** Voor de duur van 4 uur in de week is onversterkte muziek, vanwege het bespelen van een carillon door een beiaardier, gedurende de dagperiode vanaf 09.00 uur tot 19.00 uur en avondperiode vanaf 19.00 uur tot 21.00 uur, uitgezonderd van de genoemde geluidsniveaus in het eerste lid.
- **4.** Het bepaalde in het eerste lid geldt niet voor het gebruik van het automatisch carillonspel gedurende de dagperiode vanaf 9.00 uur tot 19.00 uur en avondperiode vanaf 19.00 uur tot 21.00 uur.
- **5.** Als versterkte elementen worden gecombineerd met onversterkte elementen, wordt het hele samenspel beschouwd als versterkte muziek en is dit artikel niet van toepassing.
- **6.** Het eerste lid is niet van toepassing op collectieve en incidentele festiviteiten als bedoeld in artikel 4:2 en artikel 4:3.

Het slaan van de klok voor de tijdsaanduiding van hele uren, halve uren en eventueel elk kwartier is geen onversterkte muziek en kan niet in artikel 4:5A Onversterkte muziek van de APV geregeld worden.

Als het wenselijk is om hierover voorschriften op te nemen in de APV dan adviseren we om dit te regelen in een nieuw artikel. Bijvoorbeeld artikel 4:5B. Hieronder een suggestie.

Artikel 4:5B Het slaan van klokken ten behoeve van de tijdsaanduiding

1. Het slaan van klokken ten behoeve van de tijdsaanduiding op hele en halve uren en elk kwartier is toegestaan als dit plaatsvindt tussen 09.00 uur en 21.00 uur.
2. Het slaan van klokken ten behoeve van de tijdsaanduiding op hele en halve uren en elk kwartier mag plaatsvinden tussen 21.00 uur en 09.00 uur als voldaan wordt aan de waarden van geluid die zijn opgenomen in artikel 22.63 van het omgevingsplan gemeente Krimpenerwaard.

In tegenstelling tot het slaan van de klok ten behoeve van de tijdsaanduiding heeft het luiden van klokken vaak een relatie met het geloof. Of het nu gaat om het oproepen tot gebed of het belijden van dienst voor het geloof. Deze activiteiten hebben een speciale bescherming die geregeld is in Wet openbare manifestaties (Wom). Bij excessief klokgelui is het mogelijk om dit te reguleren. Het reguleren hiervan ligt zeer kritisch omdat dit geen beperking mag opleveren van de vrijheid van godsdienst als neergelegd in artikel 6 van de Grondwet (Gw). We zijn hier dan ook terughoudend in om hiervoor voorschriften te adviseren. Indien u dat wil kunnen we u daarover verder adviseren.

Motivering

1. Aanleiding stillegging carillon stadhuis Schoonhoven

Begin februari 2025 heeft de ODMH een handhavingsverzoek ontvangen over het carillon van het stadhuis van Schoonhoven. De ODMH heeft vervolgens op donderdagavond 21 maart 2025 op korte afstand van het stadhuis van Schoonhoven bij twee dichtbijzijnde woningen geluidsmetingen uitgevoerd. Hiervan is een meetrapport opgesteld dat voor de volledigheid in bijlage 1 is opgenomen. Uit het meetrapport blijkt dat in de avondperiode een overschrijding van de geluidsnorm van het gemiddelde geluidsniveau van 35 dB(A) optreedt. In overleg met de gemeente is het carillon uitgezet.

2. Geluidsklachten van andere kerken of carillons in de gemeente

In 2017 is door meerdere omwonenden overlast ervaren van het carillon op het marktplein van Krimpen aan de Lek. Deze klachten zijn bij de ODMH niet bekend. Van de gemeente hebben we begrepen dat in goed overleg de speeltijden zijn aangepast. En dat de klachten op deze manier zijn afgehandeld.

In 2019 hebben we een geluidsklacht ontvangen over de kerkklok van de Bartholomeustoren aan de Haven 84 in Schoonhoven. De klacht luidde: *"Ik ervaar overlast van de kerkklokken. Zij beieren naar mijn mening te vaak, te lang en te luid."*

We hebben hier geluidsmetingen uitgevoerd. In deze situatie gaat het om het slaan van de klok voor de halve en hele uren. Uit de geluidsmetingen is gebleken dat de geluidsnorm voor het maximale geluidsniveau in de nachtperiode met 13 dB wordt overschreden. In deze casus heeft de gemeente een overleg met het kerkbestuur voorgesteld en de melder verzocht om medestanders aan te dragen. De actie is gestaakt.

In 2022 hebben we een geluidsklacht ontvangen over de kerktoren in Ouderkerk aan den IJssel. We hebben hier geluidsmetingen uitgevoerd aan:

- a. Het "slaan" van de klok tijdens hele en halve uren in met name de avond- en nachtperiode;
- b. Het geluid van het carillon elk kwartier (stopt tussen 20.00 uur en 07.00 uur);
- c. Het aanvullend luiden om 08.00 uur, 12.00 uur en 18.00 uur.

De volgende overschrijdingen van de toegestane maximale geluidsniveaus traden op.

- a. 6 dB(A) in dagperiode, 11 dB(A) in de avondperiode en 16 dB(A) in de nachtperiode
- b. 2 dB(A) in de dagperiode en 7 dB(A) in de avondperiode, staat uit in nachtperiode.
- c. 20 dB(A) in de dagperiode, staat uit in de avond- en nachtperiode.

Destijds is het volgende geconcludeerd en geadviseerd.

Uit de metingen blijkt dat als gevolg van het slaan van de klok van de Dorpskerk bij de hele en de halve uren en het geluid van het carillon in de directe omgeving hoge piekniveaus optreden tot boven 70 dB(A). Ten gevolge van het aanvullende luiden treden zelfs piekniveaus op tot boven 90 dB(A). Geadviseerd wordt om de klok tussen bijvoorbeeld 21:00 uur 's avonds en 07:00 uur 's ochtends niet te laten slaan. Dit is in veel gemeenten in Nederland inmiddels gebruikelijk. Daarnaast adviseren we om het aanvullende luiden te staken.

3. Overzicht kerken en klokken in gemeente Krimpenerwaard (bron: gemeente Krimpenerwaard)

Locatie	type	Instelling klokluiden (uur- en half uurslag)	Instelling carillontijden
Kerktoeren Ammerstol	luid- en uurwerk	24 uur (elk uur volle slagen, elk half uur 1 slag)	nvt
Kerktoeren Berkenwoude	luid- en uurwerk	24 uur (elk uur volle slagen, elk half uur 1 slag)	nvt
Kerktoeren Ouderkerk	carillon, luid- en uurwerk	24 uur (elk uur volle slagen, elk half uur 1 slag)	Tot 20 uur, slaat elk kwartier
Kerktoeren Gouderak	Uurwerk + aansturing klok	24 uur (elk uur volle slagen, elk half uur 1 slag)	nvt
Bartholomeustoren Schoonhoven	luid- en uurwerk	24 uur (elk uur volle slagen, elk half uur 1 slag)	nvt
Stadhuis Schoonhoven	carillon	24 uur per dag	Van 7:10 tot 23:05 uur
Kerktoeren Bergambacht	carillon, luid- en uurwerk	24 uur (elk uur volle slagen, elk half uur 1 slag)	7:15 tot 22:00 uur
Kerktoeren Haastrecht	carillon, luid- en uurwerk	Van 8:00 - 20:00 uur	Van 8:00 - 20:00 uur
Kerktoeren Stolwijk	luid- en uurwerk	24 uur (elk uur volle slagen, elk half uur 1 slag)	nvt
Carillon gemeentehuis Stolwijk	carillon	exacte tijden niet bekend, in de late uren en nacht is het carillon uitgeschakeld	exacte tijden niet bekend, in de late uren en nacht is het carillon uitgeschakeld
Kerktoeren Lekkerkerk	luid- en uurwerk	24 uur (elk uur volle slagen, elk half uur meerdere slagen, elk kwartier 1 slag)	nvt
Carillon marktplein Krimpen aan de Lek	carillon	niet bekend	niet bekend
Kerktoeren Krimpen aan de Lek	uurwerk, atoomklok	Alleen bij kerkdiensten	nvt

Met betrekking tot klokgeluiden kan onderscheid gemaakt worden tussen de volgende geluiden:

- het automatische spel van het carillon;
- het bespelen van het carillon door een beiaardier;
- het slaan van de klokken voor het aangeven van de hele uren, het halve uur en soms ook het kwartier;
- het luiden van de klokken (continu) voor verschillende redenen.

We maken onderscheid tussen het slaan van de klok met een slaghamer (c) en het luiden van de klok(ken) die voorzien is van een klepel (d). Het slaan van de klok ten behoeve van de tijds aanduiding heeft over het algemeen een lager geluidsniveau dan het luiden van klokken. Dit blijkt ook uit de geluidsmetingen die we in enkele gevallen hebben uitgevoerd.

4. Effect en kosten maatregelen aan carillon en/of klokken

Een overschrijding van 35 dB(A) zoals bij het carillon in Schoonhoven is vastgesteld kan niet zomaar worden opgelost met maatregelen. Maar ook kleinere overschrijdingen van 10 dB(A) zijn niet zomaar te reduceren door maatregelen. Afgezien van de kosten is de reductie vaak simpelweg niet haalbaar. Dit blijkt ook onder meer uit navraag door de gemeente bij Van Riel Klokkenservice die aangeeft bij het carillon van het stadhuis een reductie van 3 á 4 dB te verwachten. Hierbij zijn de kosten geraamd op € 5.850,-.

5. Toelichting hoge overschrijding door carillon

Graag lichten we toe wat er mede voor zorgt dat de overschrijding zo hoog is. Hieronder worden de geluidsnormen voor het gemiddelde geluidsniveau weergegeven.

	7.00-19.00 uur	19.00-23.00 uur	23.00-7.00 uur
LAr.LT op de gevel van gevoelige gebouwen	50 dB(A)	45 dB(A)	40 dB(A)

De geluidsnorm voor het langtijdgemiddeld beoordelingsniveau (gemiddelde geluidsniveau) is gelijk aan de waarde voor het geluid in het omgevingsplan (artikel 22.63). Het gaat om een gemiddelde van een periode. Er wordt onderscheid gemaakt in de dagperiode (tussen 07.00 en 19.00 uur), de avondperiode (tussen 19.00 en 23.00 uur) en de nachtperiode (tussen 23.00 en 07.00 uur). Het geluid in elke periode wordt gemiddeld over de tijd dat het wordt gemaakt. Dat betekent als een deel van de tijd in de periode geen geluid gemaakt wordt dat hiervoor gecorrigeerd mag worden. Deze correctie wordt bedrijfsduurcorrectie genoemd. Uitgaande van het gebruik van het carillon in Schoonhoven komt deze correctie uit op 16 dB bij 1,5 minuut carillongeluid per uur. Echter schrijven de rekenregels voor dat de bedrijfsduurcorrectie niet toegepast mag worden bij muziekgeluid. Daarnaast geldt een toeslag van 10 dB op het gemeten geluid als het om muziekgeluid gaat. De toeslag voor muziekgeluid wordt in rekening gebracht vanwege de extra hinderlijkheid die door muziekgeluid wordt ervaren. Doordat het carillon muziekgeluid is valt de overschrijding 26 dB hoger uit. Dit is ook de reden dat de overschrijdingen van het slaan van de uren en het luiden van de klokken lager uitvallen.

6. Wettelijk kader

Het wettelijk kader van onversterkt muziekgeluid is geregeld in de APV van de gemeente Krimpenerwaard. Dit is een nadere uitwerking van de algemene geluidsregels van het omgevingsplan van de gemeente Krimpenerwaard. In het omgevingsplan staat in artikel 22.70 lid 1 onder i aangegeven dat het ten gehore brengen van onversterkte muziek buiten beschouwing gelaten mag worden behalve als daarvoor regels in de gemeentelijke ordening zijn gesteld. Dat is in dit geval zo, in de APV zijn de eerder genoemde regels opgenomen. Hieronder is artikel 22.70 lid 1 onder i van het omgevingsplan weergegeven.

Artikel 22.70 Geluid: buiten beschouwing laten van geluidbronnen

1. Bij het bepalen van de geluidsniveaus, bedoeld in de artikelen 22.63 tot en met 22.69 en 22.71, blijft buiten beschouwing:
 - i. het ten gehore brengen van onversterkte muziek, behalve voor zover daarvoor bij gemeentelijke verordening regels zijn gesteld;

Om vooral amateurgezelschappen in niet professionele oefenruimtes de kans te geven tot het hobbymatig beoefenen van onversterkte muziek, is voor hen in lid 2 van artikel 4:5 van de APV een mogelijkheid geformuleerd om een aantal uur in de week uitgezonderd te zijn van de geluidsniveaus. In artikel 2 wordt gesproken over "oefenen". Op deze manier worden festiviteiten en optredens voor publiek uitgesloten. Er is sprake van oefenen als men muziek maakt zonder dat er publiek aanwezig is.

7. Mogelijkheden aanpassen APV voor toestaan carillons, slaan en luiden klokken

Zoals eerder al aangegeven wordt het ten gehore brengen van onversterkte muziek in het omgevingsplan buiten beschouwing gelaten, behalve als de gemeente daarvoor regels stelt in de gemeentelijke verordening. Hieronder de mogelijkheden om het carillon weer te laten klinken.

- a. Helemaal geen regels opnemen in de APV over onversterkte muziek; dit geldt alleen voor het carillon.
- b. Uitzondering opnemen voor onversterkte muziek door carillons.
- c. Het regelen van het luiden van klokken en het slaan van de klokken ten behoeve van tijdsaanduiding in de APV

Let op bij vaststelling van het nieuwe omgevingsplan valt onversterkte muziek onder de standaardwaarden voor geluid. Dit in tegenstelling tot hoe dit nu geregeld is. Via flexibiliteitsbepalingen kan de gemeente onversterkte muziek wel uitzonderen. Dit betekent dat eventuele uitzonderingen die nu in de APV worden opgenomen straks opnieuw via een flexibiliteitsbepaling uitgezonderd moeten worden.

8. Motivering en voorstel aangepaste voorschriften APV

Ondanks de op het eerste oog hoge overschrijding is de overlast in de dag- en avondperiode in de praktijk beperkt vanwege de korte duur ervan. Het zal in omliggende woningen wel duidelijk hoorbaar kunnen zijn. Het effect van het geluid, hoe kortstondig ook, kan daarentegen in de nachtperiode wel zorgen voor slaapverstoring en/of een onrustige slaap. Dit kan de gezondheid tevens schaden. Het verstoren van eventuele rust of stilte in de dag- en avondperiode zal minder zijn doordat er meer omgevingsgeluid aanwezig zal zijn. Door winkelend publiek, parkerende auto's of mensen op het terras. In de binnenstad van Schoonhoven zal overdag en in de zomer ook in de avond een hoger achtergrondgeluid aanwezig zijn dan in een rustige woonwijk. Het carillongeluid kan daarnaast ook bijdragen aan de sfeer in de Schoonhovense binnenstad.

Voor het bespelen van het carillon door een beiaardier kan dezelfde redenering aangehouden worden, alleen zal deze langer spelen op één moment. We adviseren om dit toe te laten in de dag- en avondperiode. Omdat dit afwijkt van het automatisch carillon stellen we voor om dit apart en specifiek te regelen.

We adviseren om het geluid van carillons vanwege slaapverstoring in de nachtperiode uit te schakelen. We stellen voor om artikel 4:5 in de APV uit te breiden met 2 extra leden tussen de huidige lid 2 en 3. De huidige leden 3 en 4 van artikel 4:5 schuiven door en worden dan lid 5 en 6.

Als het gewenst is om in afwijking van ons voorstel het carillon eerder op de dag aan te zetten en later in de avond uit te zetten adviseren we om hiervoor een goede afweging op te stellen.

Voor de volledigheid willen we aangeven dat deze adviezen als suggesties beschouwd moeten worden. We hebben ons hierbij gericht op een balans tussen gezondheid, het voorkomen van slaapverstoring en overmatige overlast enerzijds en de lokale gebruiken en historische waarde anderzijds. Het staat de gemeente vrij om de voorschriften niet, gewijzigd of gedeeltelijk over te nemen. Daarom sturen wij u dit advies in eerste instantie als concept toe. Als de gemeente meer of minder mogelijk wil maken dan in dit advies is beschreven, kunnen we dit verwerken in ons definitieve advies.

Heeft u vragen?

Neem dan contact op met [REDACTED] Dat kan via 088 - 54 50 311 of per e-mail via [REDACTED] Vermeld dan het kenmerk 2025-00010532. Zo kunnen wij u sneller helpen.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Adviseur Team Geluid en Lucht

Dit document is digitaal vastgesteld.

Bijlage 1: Geluidsmetingen carillon stadhuis Schoonhoven met kenmerk 2025-00004419 d.d. 25 maart 2025